

РЕЦЕНЗІЯ

Солощук Л. В.

*доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри англійської філології
Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна*

**НА МОНОГРАФІЮ Н.О. БІГУНОВОЇ «ПОЗИТИВНА ОЦІНКА:
ВІД КОГНІТИВНОГО СУДЖЕННЯ ДО КОМУНІКАТИВНОГО ВИСЛОВЛЮВАННЯ»***

Проблеми становлення і функціонування понятійних категорій з точки зору їх ролі в розкритті когнітивної природи мови є дуже актуальними для сучасного мовознавства. Однією з них є категорія оцінки. Оскільки оцінна діяльність є не лише когнітивною, але і прагматичною за своєю сутністю, при її вивченні необхідно враховувати розвідки психолінгвістичної теорії породження мовлення, прагмалінгвістики, конверсаційного аналізу, невербальної семіотики. Саме такий підхід до вивчення позитивної оцінки запропонований в монографії Н. О. Бігунової «Позитивна оцінка: від когнітивного судження до комунікативного висловлювання».

Незважаючи на пошквалене зацікавлення науковцями проблемами вербалізації позитивної оцінки та наявність праць досі відсутні інтегровані дослідження когнітивно-дискурсивного процесу перетворення оцінного судження у висловлювання позитивної оцінки, комунікативні стратегії й тактики висловлення позитивної оцінки, її вербального та паравербального маркування в процесі комунікації. Тому монографія Н. О. Бігунової, побудована саме у цьому напрямку, видається актуальною і важливою для сучасної лінгвістики.

Особливу увагу привертає дослідження авторкою екстралінгвальних чинників, що беруть участь в перетворенні оцінного судження в оцінне висловлювання. Роль цих чинників представляється надзвичайно важливою, оскільки «на виході» когнітивного акту оцінки оцінне висловлювання може відрізнятись від оціночного судження докорінно. Крім того, цікавим видається опис ситуацій, в яких породження оцінного висловлювання має вимушений характер: комунікант висловлює позитивну оцінку не тому, що вона була заздалегідь сформульована в його свідомості, а тому що цього вимагає від нього ситуація спілкування або його співрозмовник – адресат подібного висловлювання.

У концепції, яка розробляється Н. О. Бігуною, категорія оцінки видається ключовою в

процесах когніції та комунікації; вона корелює з прагмасоціолінгвістичними характеристиками комунікантов і визначає собою закономірності їх мовленнєвої поведінки, нерідко функціонуючи, таким чином, як основа мовленнєвого акту. Отже слухним і своєчасним вважаємо складання Н. О. Бігуною власної таксономії мовленнєвих актів позитивної оцінки, до якої вона відносить схвалення, похвалу, комплімент та лестощі.

Ураховавши реалії сучасної когнітивно-дискурсивної парадигми, авторка ґрунтовно і повно розкриває прагматичну спрямованість мовленнєвих актів позитивної оцінки за критерієм ширості та з урахуванням статусних і гендерних особливостей комунікантів, визначає спільні та відмінні іллокутивні цілі, бажаний та небажаний перлокутивний ефект, аналізує умови успішності позитивно-оцінних мовленнєвих актів схвалення, похвали, компліменту та лестощів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у новому підході до оцінки як до когнітивно-дискурсивного феномену; у виявленні й системному описі прагматичних особливостей породження та перетворення оцінного судження в оцінне висловлювання; у розгляді функціонування оцінних висловлювань як комунікативних тактик реалізації певних комунікативних стратегій. У монографії Н. О. Бігунової вперше з когнітивно-прагматичних позицій досліджено оцінний потенціал паравербальних засобів англійської комунікації. Аналіз когнітивних процесів, експлікованих у зображеному внутрішньому мовленні персонажа літературного твору, дає змогу встановити варіанти породження, перетворення, редукування, інтенсифікації оцінки при її реалізації в тій чи іншій комунікативній ситуації. Вперше встановлено фонологічні характеристики позитивно-оцінних мовленнєвих актів в англійському кінематографічному дискурсі. Теоретичне значення такого наукового доробку є безсумнівним.

Авторкою монографії започаткований *новий лінгвістичний напрямок*, а саме когнітивно-комунікативної аксіології зображеного дискурсу.

* (Одеса: КП ОМД, 2017, 580 с. ISBN 978-617-637-133-5)

Обґрунтованість і достовірність основних положень рецензованої праці забезпечено коректним застосуванням методів і прийомів аналізу, за допомогою яких опрацьовано належний обсяг емпіричного матеріалу. Можливість використання основних положень монографії при викладанні низки лінгвістичних дисциплін та спецкурсів, зокрема з проблем когнітивної лінгвістики, прагмалінгвістики, соціолінгвістики, невербальної семіотики, зумовлює практичну цінність роботи. Усі узагальнення, зроблені авторкою, підкріплені достатнім фактичним та дослідницьким матеріалом; загальні висновки сформульовано чітко та переконливо.

Проте, як і будь-яке ґрунтовне дослідження, робота Н. О. Бігунової не позбавлена певних враз-

ливих місць: на мою думку, варто було б детальніше зупинитися на гендерному факторі.

Робота виконана на належному науковому рівні. Монографія Н. О. Бігунової «Позитивна оцінка: від когнітивного судження до комунікативного висловлювання» безперечно заслуговує на увагу фахівців у галузі як германського, так і загального мовознавства, а також на увагу представників інших гуманітарних галузей (зокрема, психолінгвістики, соціології, паралінгвістики), являє собою ґрунтовну теоретичну основу для подальших наукових філологічних розвідок і буде цікавою філологам, викладачам, студентам та аспірантам, а також широкому колу читачів, які займаються порушеними питаннями.